663. ONBEZORGD, ZORGELOOS.

Zonder zorgen

Onbezorgd heeft een gunstige betekenis; het betekent niet gedrukt door zorgen of kommer en wordt vooral gezegd van hem, die zich niet aan nodeloze zorgen overgeeft, zich niet angstvallig bekommert over hetgeen er gebeuren kan.

Zorgeloos heeft een ongunstige betekenis; het duidt aan, dat iemand de nodige zorgen verwaarloost, zich weinig bekommert om de zaken die aan zijn zorg zijn toevertrouwd of lichtzinnig voortleeft.

*Een **onbezorgd** leven leiden. Hij heeft zoveel gespaard, dat hij een **onbezorgde** oude dag kan hebben.*

*Wie zich bewust is dat hij zijn zaken zorgvuldig behartigd, niet **zorgeloos** veronachtzaamd heeft, kan **onbezorgd** en met vertrouwen de toekomst tegemoet zien. Hij is lichtzinnig en **zorgeloos**.*

664. ONBUIGBAAR, ONBUIGZAAM.

Onbuigbaar is datgene wat zich door geen krachtsaanwending buigen laat.

Onbuigzaam datgene wat van nature niet geschikt is om gebogen te worden of zich te buigen.

IJzer en glas zijn *onbuigzaam*, maar niet *onbuigbaar*, want in gloeiende toestand kunnen beide gebogen worden.

In figuurlijke toepassing is *onbuigbaar* sterker van opvatting dan *onbuigzaam*.

*Deze stenen bestaan uit platte, glimmende deeltjes, die **onbuigbaar**, vrij hard zijn. Hij toonde zich trots en **onbuigbaar**.*

*Staal is **onbuigzaam**. Hij kende het **onbuigzaam**, fier karakter van het meisje. Ik geloof niet, dat iemand ooit zal durven beweren, dat er iets goeds kwam van een stug, **onbuigzaam** kind.*

665. ONDERGANG, VAL.

Ondergang wordt gezegd van het langzaam afnemen van de bloei of de kracht, waardoor een persoon of een zaak ten laatste te gronde gericht of vernietigd wordt.

Val wordt bij voorkeur gezegd van een plotseling ineenstorten.

*Zijn **ondergang** is aanstaande; het zwaard, dat hij zo bloedig opgeheven houdt, gaat hem vernielen.*

*Gibbon schreef de geschiedenis van de **ondergang** en de **val** van het Romeinse rijk.*

666. ONDERLING, ONDER ELKANDER, SAMEN.

Onderling stelt de wederkerige betrekking meer op de voorgrond dan *onder elkander*. Waar het een handeling geldt, die uit de aard der zaak het begrip van wederkerigheid medebrengt, als *beraadslagen, overeenkomen, strijden, twisten, verdelen*, of die twee of meer objecten in betrekking tot elkander betreft, als *verbinden, verenigen, vergelijken*, daar is *onderling* het juiste woord.

Onder elkander kan in vele van de bovengenoemde gevallen ook gebruikt worden, maar hierbij denkt men toch meer aan elk der subjecten of objecten afzonderlijk, als aan de handeling deelnemende of in de werking betrokken.

Samen stelt de vereniging van verschillende personen of zaken tot een of ander doel meer op de voorgrond.

*Zij beraadslaagden reeds **onderling**, welke weg zij in zouden slaan.*

*Wij bepaalden **onderling** dat Koosje meer bijzonder onder de zorgen van Pieter staan zou.*

*Zij hebben die kwestie reeds **onder elkander** besproken.*

*Wij zullen **samen** dat bedrag verdelen.*

667. ONDERLING, WEDERZIJDS, WEDERKERIG.

Onderling wordt gezegd van elke handeling, werking, betrekking, enz. uitgaande van twee of meer personen en wel zó, dat de verschillende partijen er gelijkelijk deel aan nemen.

Wederzijds wordt alleen gezegd in betrekking tot twee personen of tot twee partijen; het drukt ook de gedachte uit van een welwillende verhouding en kan dus niet gebruikt worden waar sprake is van twist, strijd, verdeeldheid, enz. : in dat geval is alleen *onderling* de gepaste uitdrukking.

Wederkerig wordt gezegd zowel van twee als van meer personen of partijen. Waar de beide woorden van toepassing zijn, wordt de betrekking tussen de twee personen door *wederkerig* nog sterker uitgedrukt dan door *wederzijds*, en het laatste is op zijn beurt sterker dan *onderling*.

*De avond brachten zij verder in **onderling** gesprek door. De spaarkassen en de genootschappen van **onderlinge** bijstand.*

*De **wederzijdse** rechten waren scherp omschreven. Bij deze besprekingen was **wederzijds** vertrouwen absoluut noodzakelijk.*

*Men moet elkander **wederkerige** hulp verlenen. Elkander **wederkerig** beminnen.*

668. ONDERVINDING, ERVARING.

Ondervinding ziet op het beleven van iets of op het geheel der indrukken die men ontvangt door hetgeen men beleeft.

Ervaring onderstelt altijd, dat men onder het beleefde en ondervondene niet lijdelijk is gebleven, maar het in zich opgenomen en zelfstandig verwerkt heeft, dat men er dus lering uit getrokken heeft.

*__Ondervinding__ gaat altoos boven de bespiegeling. Ik weet, bij eigen **ondervinding**, dat dit zo is. Gij weet alles door lange **ondervinding**.*

*Op zijn leger kon hij zeker niet onbepaald vertrouwen; de **ervaring** van twee dagen geleden had hem daaromtrent maar al te goed ingelicht.*

669. ONDERWERP, VOORWERP.

Onderwerp is datgene wat aan iets ten grondslag ligt of wat het voornaamste deel van iets uitmaakt, er het hoofdbestanddeel van is.

Voorwerp is datgene waarop iemand of iets zijn werking doet overgaan. Men kan zeggen : *het onderwerp van iemands studie*, wanneer *studie* meer wordt opgevat als het samenstel van denkbeelden, het *onderwerp* betreffende; *het voorwerp van iemands studie* daarentegen is datgene wat hij bestudeert, en *studie* is dan de naam van een handeling.

670. ONECHT, VALS.

Onecht drukt uit, dat het nagemaakt is of de vereiste zuiverheid niet bezit.

Vals duidt aan, dat iets niet is, wat het schijnt en waarvoor het wordt uitgegeven.

Synoniemen

VOORBERICHT

Synoniemen zijn niet alleen gelijkbetekenende woorden, die elkaar volkomen dekken en dan ook in alle omstandigheden onverschillig kunnen gebruikt worden, maar vooral zinverwante woorden, d. w. z. woorden die veel overeenkomst hebben in de betekenis, die ook wel een hoofdbegrip met elkander gemeen hebben, maar die zich toch door een grotere of kleinere wijziging der betekenis onderscheiden, zodat men niet het ene woord voor het andere kan gebruiken.

Slechts zelden drukken twee woorden volkomen dezelfde gedachte uit en men zal dus begrijpen, dat de kennis van de synoniemen een belangrijk onderdeel vormt van de taalstudie, met het oog op het juist en van pas gebruiken van de woorden.

Nochtans zijn in onze taal slechts weinig werken hierover verschenen. De belangrijkste uitgaven op dit gebied waren het thans verouderde « Woordenboek der Nederduitsche Synoniemen » door Weiland en Landré ('s Gravenhage, 1821) en het « Handwoordenboek van Nederlandsche synoniemen » door J. Hendriks (Tiel, 1883), dat beknopt maar duidelijk een groot aantal synoniemen behandelt.

Bij de samenstelling van dit werk hebben wij dit laatste dan ook vaak geraadpleegd, evenals het groot Nederlands Woordenboek door de Vries en te Winkel, dat de juiste betekenis der woorden in al hun schakeringen weergeeft.

Wij zijn er ons wel van bewust, dat een werk als dit onvolledig en onvolmaakt is, maar hopen toch eenmaal de volledigheid te benaderen. Daarom doen wij een beroep op de gebruikers van dit werk, om ons hun opmerkingen te willen meedelen, opdat in een latere druk eventuële aanvullingen en verbeteringen kunnen opgenomen worden.

J. C.

J. CAUBERGHE

NEDERLANDSE TAALSCHAT

BREPOLS

nederlandse taalschat

SPREEKWOORDEN
SPREEKWIJZEN
SYNONIEMEN
CITATEN

BREPOLS